

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

15. Quid sit sacramentum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

bet titulum, & ex concessione Papali omnes redditus alteri dantur, simul cum tota beneficij administratione, iste talis non tenetur.

Quid sit Sacramentum.

CAPVT XV.

DE primo Sacerdotis officio haftenus diximus in libro isto, nunc de secundo, puta sacramentorum administratione, differendum est. Non autem est, vt diximus in libr. 1. officium omnibus sacerdotibus comune, sed ijs, quorum est aliqua iurisdictio, saltem in foro interiori: quoniam verò alterius à Sacerdote non est ista ministrare, meritò inter officia Sacerdotis hoc etiam computatur. Ab eius igitur descriptione incipiendum est, puta, quid sit sacramentum. Quãuis autem variæ dentur à Doctoribus descriptiones, nobis sic videtur posse facilius, & compendiosius describi. Sacramentum est *signum sensibile spiritualis animæ sanctificationis, ad cultum veri Dei à Christo Domino institutum.* In qua descriptione sunt quinque partes maximè considerandæ.

Prima est signum. Vocamus signum, aliquid, quod, vltra cognitionem sui, ducit nos in alterius cognitionem: hoc est, dum se facit cognoscere, simile etiam aliud reducit in mentem. Sacramentum est huiusmodi: est enim quædam res, quæ vltra sui cognitionem, aliud etiam cognoscere facit. Sunt autem tria genera signorum, primum dicitur rememoratiuum: secundum, demonstratiuum: tertium, prognosticum.

Rememoratiuum est, quod facit nos sua præsentia recordari alterius, vt, cum aliquis vult non obliui sei alterius, digitum filoligat, filum signum est rememoratiuum eius, quod sibi proponit obseruandum.

Demonstratiuum, est signum, quod aliquam occultam rem præsentem demonstrat, vt ramus ante tabernam, signum est vini, quod ibi venditur.

Prognosticum, quod futura prænunciat, vt Iris est signum prognosticum futuræ pluuiæ. Sacramentum non tantum est signum vno modo, sed his tribus: est enim rememoratiuum, demonstratiuum, & prognosticum, vt declarabitur. Altera pars est, *sensibile.* Cum enim res quædam sint sensibiles, nempe

quæ

quæ aliquo sensu exteriori percipiuntur: quædam spirituales
quæ non percipiuntur sensibus, fieri etiam potest, ut sit
sensibile, & spirituale; sed sacramentum signum est quoddam
sensibile, id est, res quædam sensibus subiecta, indicans
aliquid occultum.

Tertia pars est, *spiritualis sanctificationis animæ*. In hac declaratur
cuius signum sit istud sacramentum, & dicitur esse signum
spiritualis sanctificationis animæ, seu potius rei animam sancti-
ficantis. Anima autem sanctificatur per gratiæ, virtutum,
& donorum infusionem, seu per gratiam, quam reliqua conti-
tantur. Est igitur sacramentum res quædam sensibilis, quæ
dicat animam hominis interiùs per gratiã sanctificari. Com-
enim aliquis baptizat, illa verba, *Ego te baptizo*, & illa, laetitia-
qua, actus quidam est sensibilis, qui indicat animam hominis
interiùs per gratiam sanctificari. Ob id sacramenta dicuntur
signa gratiæ, seu signa rei sacræ. Per rem sacram. gratia intelli-
gitur. Dicitur etiam *visibilis forma, invisibilis gratia*. Aduerte
tamen, quòd sacramenta non tantùm sint signa gratiæ non
formaliter sanctificantis, seu etiam passionis Domini efficien-
tè nos sanctificantis, sed similiter futuræ beatitudinis finali-
ter sanctificantis. Vnde Sacramentum est signum passionis
rememoratiuum, gratiæ demonstratiuum, & gloriæ prognos-
ticum, Quod in illa Antiphona sanctissimi Sacramenti ex-
ponitur, cui per excellentiam ista appropriantur, quæ tantum
omni sacramento conueniunt. *O sacrum conuiuium, in quo Chris-
tus sumitur, recolitur memoria passionis eius, mens impletur gratia
& futuræ gloriæ nobis pignus datur.*

Quarta pars est, *ad cultum veri Dei institutum*. Circa hanc
declarationem aduerte, quòd Christus Dominus, non solum
fuit noster Redemptor à peccato, & reparator, sed & doctor
magister instruens, & docens viam, qua regnum cœlestis con-
sequamur. Hinc est, quòd non solum ut Redemptor debuit no-
bis remedia relinquere, quibus à peccato mundaremur, sed et
doctor, & magister debuit nos instruere, & relinquere mo-
dum, & cæremonias sui cultus, quibus Deum veneremur,
& adoraremus. Hæc vtraque complexus est simul in sacra-
mentis: nam sacramenta non solum sunt medicinæ quædam,
& remedia contra peccatum; sed etiam sunt cultus, & cære-
moniæ quædam, quibus Christiani & fideles Deum veneran-
tur. Qui ergo hoc sacramentum suscipit, hæc duo simul exet.

cet. Ob id, in descriptione posita est illa pars, *institutum ad cultum veri Dei.*

Quinta pars est, *à Christo Domino*: sciendum est enim, quòd particula omnes præcedentes huius descriptionis conueniunt sacramentis legis veteris: Circumcisio enim erat signum sensibile erant enim signa gratiæ, & in cultum Dei instituta. Sed in hac vltima particula discrimen est à sacramentis legis Evangelicæ: nam illa erant à Deo instituta, est enim Deus etiam saluator, & instructor veritatis, at nostra sunt à Deo per Christum Dominum; Christus enim omnia nostra sacramenta instituit. Ex his tota definitio sacramenti manet exposita. Aliud etiam est discrimen notandum inter sacramenta nostra, & veteris legis, quòd nostra efficiunt gratiam, quam signant: sunt enim instrumenta effectiua gratiæ, at illa antiqua non efficiebant gratiam, sed in illis dabatur gratia ex fide venturi Messæ. Dicitur sacramentum, quasi quoddam sacrum secretum. Est enim magnum secretum, quòd res sensibilis quædam animam interius purificet. Quamuis autem apud antiquos Latinos, non sumatur in ista significatione, nihil refert: non enim habuerunt rem, sicut nos. Emergentibus autem rebus, non uas licet imponere voces.

De his, quæ in sacramento necessaria sunt.

CAPVT XVI.

QVinqve in sacramento conueniunt, materia, forma sacramenti, intentio ministri conferentis, intentio suscipientis, effectus ipsius sacramenti. Quatuor priora sunt de necessitate sacramenti, ita vt, vel vno deficiente, sacramentum non sit: vltimum autem, non semper est de necessitate: nam potest verum sacramentum consistere, quamuis non sequatur effectus ipsius, vt paulo post declarabitur. Oportet autem singula hæc declarare in communi: nam post in particulari declaranda sunt.

In sacramento reperiuntur res, & verba Verbi gratia, in Baptismo est aqua, & verba, *Ego te baptizo*. In pœnitentia, res sunt, peccata: verba, *Ego te absoluo*: sic in alijs, res, dicitur materia Sacramenti, verba ipsa, dicuntur forma. Sunt autem ista adeo necessaria, vt, si adhibeatur res sine verbo, vel verbum sine re, nullum sit sacramentum.

Adhuc